Desinformation och otillbörlig informationspåverkan

- Bra att känna till inför valåret 2026

Region Värmland

”Det finns ett nytt slagfält, som inte ser ut som i första världskriget. Det ser faktiskt inte ut som ett slagfält alls; det ser ut som en oförarglig samling reels i ditt Tiktok-flöde, en oskyldig intervju i en modetidning, eller en lika harmlös konstutställning på det tjusigaste museet i staden. Även där pågår den geopolitiska maktkampen.”

Martin Gelin, Mjuk Makt

Region Värmland

”Vi är alla en del av Sveriges psykologiska försvar”

Region Värmland

Psykologiskt försvar

”Samhällets gemensamma förmåga att identifiera och stå emot otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige i syfte att påverka våra beslut, uppfattningar eller beteenden.”

Myndigheten för psykologiskt försvar

Region Värmland

Kommuner och regioners roll…

Bidra till att stärka befolkningens motståndskraft genom att:

- Främja tillit och demokrati; tex valdeltagande, dialog, inflytande, öppenhet…
- Förebygga, identifiera och hantera otillbörlig informationspåverkan.
- Säkra att information som rör våra verksamheter når invånarna även under störda förhållanden.
- Verka för att vi uppfattas som tillförlitliga avsändare i ett allt starkare informaitonsbrus

Region Värmland

Vad menas med ”otillbörlig informationspåverkan”?

När främmande makt eller andra aktörer medvetet försöker påverka ett annat lands samhälle, opinion eller beslutsfattande i syfte att gynna sina egna intressen.

Verktyg:

- Desinformation
- Vilseledning
- Propaganda
- Manipulerade narrativ (berättelser)

Region Värmland

Vid otillbörlig påverkan är informationen:

- Vilseledande
- Avsiktlig
- Störande

Region Värmland

DN DEBATT

DN Debatt. ”Supervalåret 2024 präglades av desinformation och dispyter”

”

Är de svenska allmänna valen 2026 en måltavla?

Syfte med det här passet…

- Öka medvetenhet och kunskap om otillbörlig informationspåverkan
- Känna igen och genomskåda
- Verktyg för att kunna hantera

Region Värmland

Vad är skillnaden mellan otillbörlig informationspåverkan och opinionsbildning?

I båda fall vill man påverka…

…vad vi **tror/vet**

…vad vi **känner**

…vad vi **gör**

Region Värmland

Otillbörlig påverkan eller opinionsbildning?

Legitim opinionsbildning

- Öppen debatt om samhällsfrågor
- Argumentation baserad på fakta, värderingar och ideologi
- Påverkan från medborgare, organisationer, medier och partier
- Transparens kring avsändare och syfte
- Rätt att kritisera makten och föreslå alternativ
- Grundläggande del av demokratin

Region Värmland

Otillbörlig påverkan eller opinionsbildning?

Otillbörlig informationspåverkan

- Mål att skada, störa och destabilisera
- Bygger på dolda avsikter och falsk information
- Hotar demokratin och vill skapa kaos
- Spelar på känslor; rädsla, ilska, misstro
- Koordinerad spridning
- Kan riktas mot organisationen eller dig som person

Region Värmland

Vem och varför?

Vem?

- Främmande makt
  - Fientlig stat
  - Ideologiskt motiverade grupper
  - Betalt av av främmande makt för att gå deras ärende
- Aktivister
- Organisationer eller individer med särskilda intressen

Varför?

- Skapa oro, misstro eller splittring mot myndigheter och medier
- Splittra befolkningen
- Försvaga demokratin och påverka beslut eller opinion
- Stärka sin egen position

Region Värmland

Känna igen

Region Värmland

Vilka berättelser sprids och varför?

”Strategiska narrativ” är berättelser som är medvetet konstruerade i syfte att få andra att reagera på ett visst sätt.

För att känna igen dem behöver du ha kunskap om;

- Vilka berättelser som används,
- hur de anpassas efter målgrupp
- och vilka tekniker som används

Region Värmland

Tre vanliga ”strategiska narrativ”

- Nedbrytande
- Undvikande
- Konstruktiva

Region Värmland

Nedbrytande

SVERIGE

Orbáns attack mot Sverige: ”Så ett land kollapsar”

Uppdaterad 2025-09-15 Publicerad 2025-09-15

Den ungerske premiärministern Viktor Orbán.
Foto: AFP

Den ungerska premiärministern Viktor Orbán går i ett inlägg på X till hård attack mot Sverige. Han hävdar

Ett samhälle i förfall!

- Negativa och nedbrytande berättelser
- Se hur dåliga de är!
- Syfte att förstöra andras berättelser, underminera eller trycka undan
- Skapa misstro, splittring eller rädsla hos målgruppen
- Använder sig av riktiga berättelser, men i fel kontext – blir missvisande

Region Värmland

Undvikande

Rysk valpåverkan: ”Presidenten säljer barn”

Krigshot, skrämselpropaganda och rena lögner präglar stämningen när Moldavien röstar om sin närmaste framtid.

Ryssland anklagas för att bedriva ett obegränsat hybridkrig.

Wiktor Nummelin/TT

Publicerad: 28 september 2025 06.40

POLITISKA LÄGET I TYSKLAND

Baerbock i skottgluggen för desinformation i valet

Av Helena Sällström
Publicerad 7 september 2021, 10:26

Falska nyheter och desinformation sprids på sociala medier inför det tyska valet. En ny rapport från organisationen Avaaz visar att De grönas partiledare Annalena Baerbock är betydligt mer utsatt än andra kandidater, rapporterar Deutsche Welle.

– Det kan vara för att hon är kvinna, eller för att hon har en del starka idéer

I GÅR 18:51 UPPDATERAD I GÅR 18:56 Dela

Kristersson svarar Orbán i öppet brev: ”Vill inte bli en del av er valrörelse”

Titta där borta!

- Undvikande och distraherande berättelser
- Syfte att avleda uppmärksamheten och flytta fokus till irrelevanta frågor
- Skapar en ofullständig och vilseledande bild
- Görs ofta med humor, konspirationsteorier eller virala bilder

Region Värmland

Könsbaserad desinformation

G | M | F Alliance for Securing Democracy

About Us Our Work Toolbox Press SIGN UP DONATE

hotocosmos1 / Shutterstock

Targeting Baerbock: Gendered Disinformation in Germany's 2021 Federal Election

August 30, 2021

”I valtider ökar de systematiska påverkanskampanjerna. Könsbaserad desinformation är en effektiv och beprövad metod för att tysta kvinnor”

Kvinnliga journalister utsätts för digitalt våld

Publiceringsdatum: 2 nov 2024

En majoritet av kvinnliga journalister – 73% – har trakasserats och utsatts för digitalt våld‼️

FN:s särskilda rapportör för åsikts- och yttrandefrihet har länge varnat för könsbaserad desinformation med sexistiska stereotyper och kvinnohat som används för att tysta kvinnor. UN Women arbetar aktivt mot hot och hat mot kvinnliga journalister.

Region Värmland

Konstruktiva

Se hur bra vi är!

- Positiva och konstruktiva berättelser
- Syfte att bygga en positiv bild, ungefär som reklam eller marknadsföring
- Använder gärna en existerande berättelse
- Skillnaden är att det innehåller något vilseledande. Problem tonas ner eller döljs helt

Region Värmland

Konstruktiva

Exempel:

Ryssland, Kina, Nordkorea…

- Staten kontrollerar all media
- Hyllar en stark ledare (en man)
- skapa en bild av nationell enighet och styrka. Gärna militär
- Utbildning och konst är starkt styrda av staten för att främja ideologin

Region Värmland

”Kina och Ryssland - informationskrigets nya axelmakter”

Region Värmland

Vanliga tekniker

Felaktig och vilseledande information

- Påhittade nyheter
- Manipulerade bilder
- Fejkade citat
- Satir som presenteras som fakta

Distrahera och provocera

- Angripa personer istället för sakfrågan
- Retoriska knep som förvränger motståndarens argument

Utnyttja sociala nätverk och människors vanor

- Betald reklam som ser ut som nyhetsinlägg,
- Inlägg i slutna Facebook-grupper som bekräftar den egna uppfattningen.

Region Värmland

Vanliga tekniker

Symbolhandlingar och synliga aktioner som sänder budskap

- Läckor av hemliga dokument,
- Hackning av myndighetssidor,
- Offentliga demonstrationer med starka symboler.

Nyttja moderna tekniska verktyg för fabricering och spridning

- Botar som fyller kommentarsfält,
- Falska användarkonton
- AI-skapade deepfake-videos

Utge sig för att vara någon annan för att skapa förtroende.

- Lockfåglar som låtsas vara journalister
- Falska nyhetssajter med trovärdigt namn
- Fejkade profiler som utger sig för att vara experter

Region Värmland

Några exempel från omvärlden…

Region Värmland

Falska brev från dåvarande försvarsministern

SVERIGE

Peter Hultqvist utsatt för rysk lögnattack

Publicerad 2015-10-28

Foto: Roger Turesson

I det nya informationskriget har försvarsminister Peter Hultqvist utsatts för två lögnattacker. En av dem har spårats till Ryssland.

– Man blir förbannad, säger ministern som för första gången kommenterar falsarierna.

Publicerad 2015-10-28

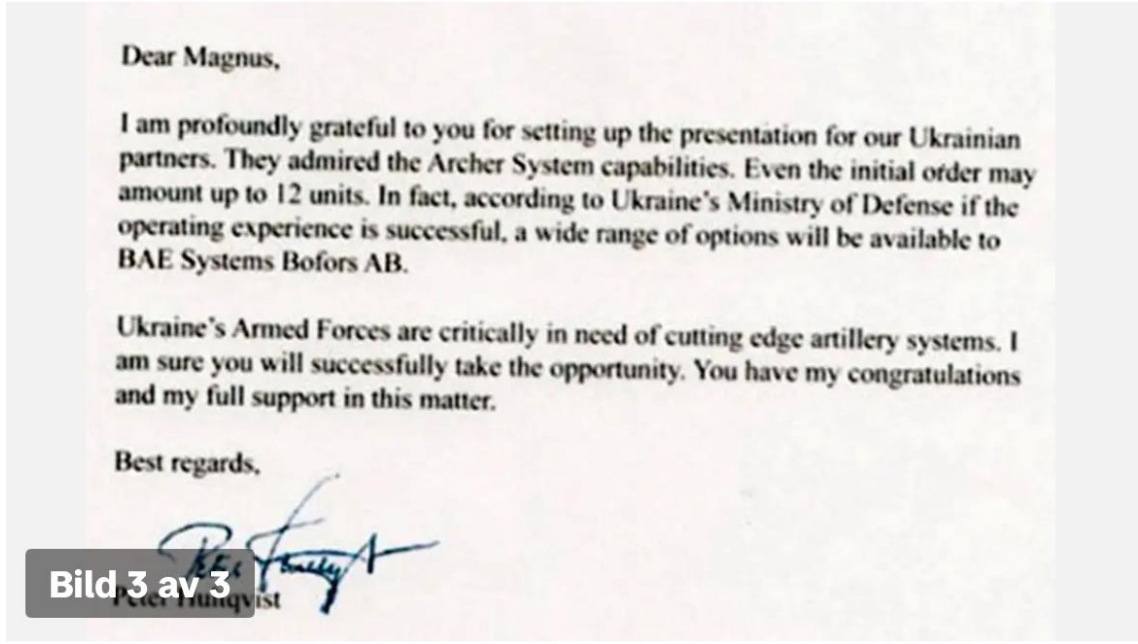

Region Värmland

Falska spegelkopior av etablerade nyhetssidor

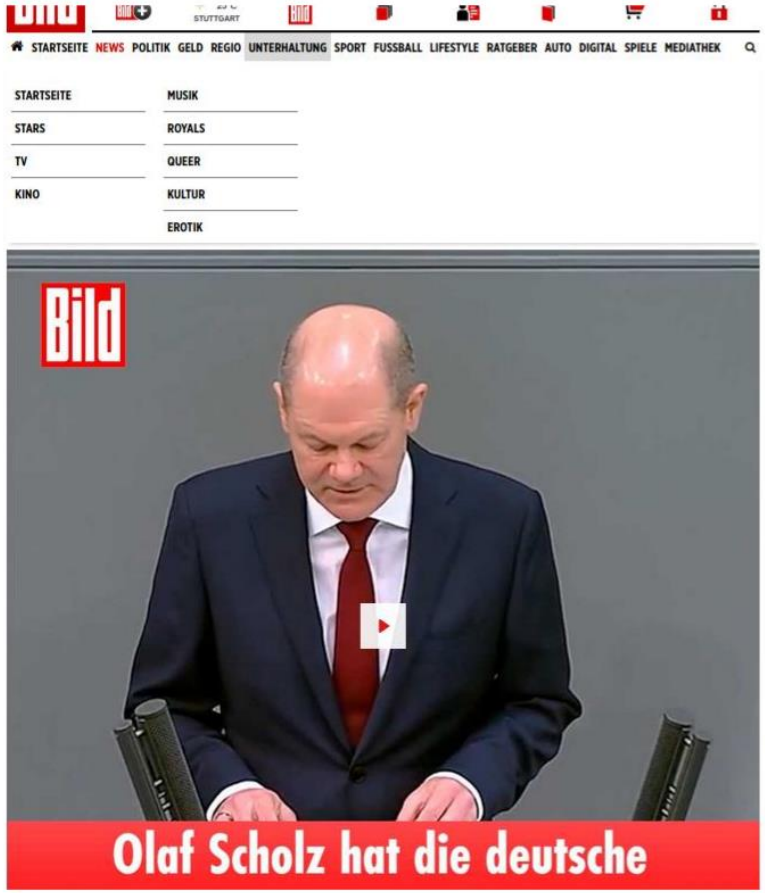

Region Värmland

Automatiserade nyhetssajter

Region Värmland

SVERIGE

Efter påverkanskampanjen: Socialsekreterare hotas och barn försvinner

Uppdaterad 2023-01-10 Publicerad 2023-01-10

Vid riksdagen samlades omkring 200 personer i februari för att protestera mot socialtjänstens tvångsomhändertaganden. Samtidigt eskalerade kampanjen mot Sverige och den svenska lagstiftningen i arabiskspråkig media och sociala medier.

Foto: Paul Hansen

LVU-kampanjen

Strategiskt narrativ:

- Svensk socialtjänst kidnappar muslimska barn.

Syfte:

- Skapa kaos, ilska mot samhället, misstro mot myndigheter och politiker.

- Startade hösten 2021
- Största påverkanskampanjen hittills mot Sverige…

Region Värmland

LVU-kampanjen

- Intervjuer med föräldrar till omhändertagna barn läggs ut och delas på stora arabiskspråkiga sajter.
- Filmerna påstås visa övergrepp av svenska myndigheter.
- Arabiska nyhetsorganisationen, Al Jazeera uppmärksammar kampanjen.
- Många av filmerna, på bland annat TikTok och Youtube, har förvanskade bakgrunder, falska budskap och fakta.
- Har nått över hundra miljoner arabisktalande.
- Kampanjen är fortfarande aktiv.

Region Värmland

Falsklarm om cryptoutbrott

Kommunen drunknar i falsk ryktesspridning om crypton

20 februari 2025 08:54

Just nu går det rykten om att cryptosporidium återigen härjar med full kraft i Storsjön. Det är inte sant.
– Det är falska rykten, säger Kristina Kenning, VA-chef Östersunds kommun.

Text
Linda Hedenljung > Denny Calvo > Robin Ulestam >

Publicerad 2025-02-20

Dementi: Falska rykten om cryptosporider i Östersunds dricksvatten

Östersunds kommun vill kraftfullt dementera de felaktiga uppgifter som sprids om att det skulle finnas cryptosporider i kommunens dricksvatten. Det pågår för närvarande en ryktesspridning från okänt håll, där bland annat media har blivit kontaktade.

Kommunens dricksvatten genomgår kontinuerliga tester och uppfyller alla kvalitetskrav. Det finns inga indikationer på att vattnet skulle vara förorenat eller utgöra någon hälsofara. Att sprida falska uppgifter av detta slag är allvarligt och kan leda till onödig oro i samhället.

– Det här är helt felaktiga påståenden som vi ser mycket allvarligt på. Att sprida falsk information om dricksvattnets kvalitet kan skapa obefogad oro och i värsta fall påverka samhällsfunktioner. Vi uppmanar alla att vara källkritiska och att alltid vända sig till officiella kanaler för korrekt information, säger kommundirektör Anders Wennerberg.

Dricksvattnet i Östersund 2025

- Falska uppgifter om att parasiten cryptosporidium åter skulle finnas i dricksvattnet i Östersund.
- Spreds i stor omfattning till politiker, media, kommunanställda, räddningstjänsten, 1177 och Östersunds sjukhus.. Växeln nedringd
- Känsla av att det är lite för mycket på en gång till rätt ställen.
- Polisanmäldes
- Agerade snabbt, markerade och dementerade
- Vem eller vilka som ligger bakom är okänt.

Region Värmland

”Sverige har utsatts för väpnat angrepp”, så stod det att läsa i det falska smset.
Foto: Privat/TT

Falska sms sprids – påstås att Sverige utsätts för väpnat angrepp

UPPDATERAD IDAG 21:04
PUBLICERAD IDAG 21:02

Flera personer har fått ett falskt sms med budskapet att Sverige är utsatt för ett väpnat angrepp.

SOS Alarm 2025

- Falskt sms med avsändare SOS Alarm.
- Budskap att Sverige är utsatt för ett väpnat angrepp. Regeringen har beslutat om höjd krigsberedskap.
- Syntes i samma sms-konversation som tidigare riktiga sms från SOS Alarm.
- Geografiskt begränsat.

”Det är inte vi som har skickat ut det, det är svårt att veta spridningen eller varför det har skickats.”
Staffan Ekengren, SOS Alarm

Region Värmland

Bot bakom vart femte inlägg på X

Inför det senaste riksdagsvalet 2022 bestod en stor del av den politiska diskussionen på sociala medier av inlägg från automatiska anonyma konton, så kallade botar.

”Det demokratiska samtalet kan snedvridas helt om en stor del av de här ”individerna” inte är individer.”

Linus Wahlberg, forskare på Försvarshögskolan

Region Värmland

DISKUSSION

Ser du situationer där din organisation kan bli föremål för desinformation/ otillbörlig påverkan?

Region Värmland

Möjliga exempel?

- **Valprocessen är manipulerad**
  Kommunerna har ändrat röstningsregler i sista minuten – vissa röster kommer inte att räknas.

  Röstningslokaler stängs
  Flera vallokaler i Värmland är stängda på grund av säkerhetshot – väljare kan inte rösta.
- **Politiker planerar vårdnedskärningar**
  Efter valet kommer flera vårdcentraler i Värmland att stängas – politikerna mörkar detta.
- **Korruptionsanklagelser**
  Ledande kommunpolitiker har kopplingar till företag som får miljonkontrakt utan upphandling
- **Prioritering av vissa grupper**
  Regionen ger förtur till vissa etniska grupper i vården – andra får vänta månader.
- **Deepfake-uttalanden**
  AI-genererade videor där politiker ”lovar” att införa kontroversiella regler.

Region Värmland

Hantera

Region Värmland

Otillbörlig påverkan

- Spelar på känslor
- Förstärker polarisering
- Utnyttjar samhällssårbarheter

Region Värmland

Var källkritisk!

- Kontrollera avsändare, syfte och spridning
- Exempel: Du ser ett inlägg på sociala medier som kritiserar ett beslut i regionen. Innan du reagerar:
  - Vem har publicerat det? Är det en trovärdig källa?
  - Vad är syftet – informera, påverka, provocera?
  - Vem tjänar på att du tror på detta?
  - Hur sprids det – är det delat av många konton samtidigt (kan tyda på koordinerad kampanj)?

Tips: Använd verktyg som "vem står bakom?" från Internetstiftelsen eller MPF:s guider.

Region Värmland

Tänk efter före du delar…

- Tänk efter före du delar – även när något bekräftar din världsbild
- Reflektera hur du uttrycker dig offentligt
- Verkar källan trovärdig?
- Bekräftar den bara det du redan tycker?
- Har du kollat om andra medier rapporterar samma sak?
- Kan det vara en del av en narrativ kampanj?

Tips: Vänta några minuter, kolla källor, fråga dig själv: "Vem tjänar på att jag delar detta?"

Region Värmland

Tips: SVT:s veriferingshjälp

Därför säger de spridda bilderna inget om den senaste tidens massmord i Sudan – se bild-granskningen i klippet. **Foto: Vantor (fd Maxar Technologies)/AFP och Airbus/Google Earth**

Feltolkade Sudanbilder sprids – har inget med massakern att göra

PUBLICERAD 11 NOVEMBER 2025

SVT VERIFIERAR · Efter massmorden i Al-Fashir i Sudan har Google maps-bilder som påstås visa blodpölar och högar av kroppar visats miljontals gånger.
Men Verifieringshjälpens granskning visar att bilderna inte har med händelsen att göra.

Reflektera över falska bilder

- Granska bildens detaljer
- Omvänd bildsökning
- Tänk på sammanhanget
- Kontrollera metadata om möjligt
- AI-genererade bilder- allt svårare att avgöra…

Region Värmland

Identifiera målgruppen!

Vem riktar sig budskapet till?

- **Bred publik**
  Alla eller stora delar av samhället. Stora gemensamma samhällsfrågor

- **Specifika grupper**
  Demografiska faktorer som inkomst, etnicitet och religion. Barnfamiljer och religiösa grupper. Budskap anpassade för just denna grupps värderingar eller behov.

- **Individer**
  Individanpassat utifrån intressen, beteende eller digitala aktivitet.

Region Värmland

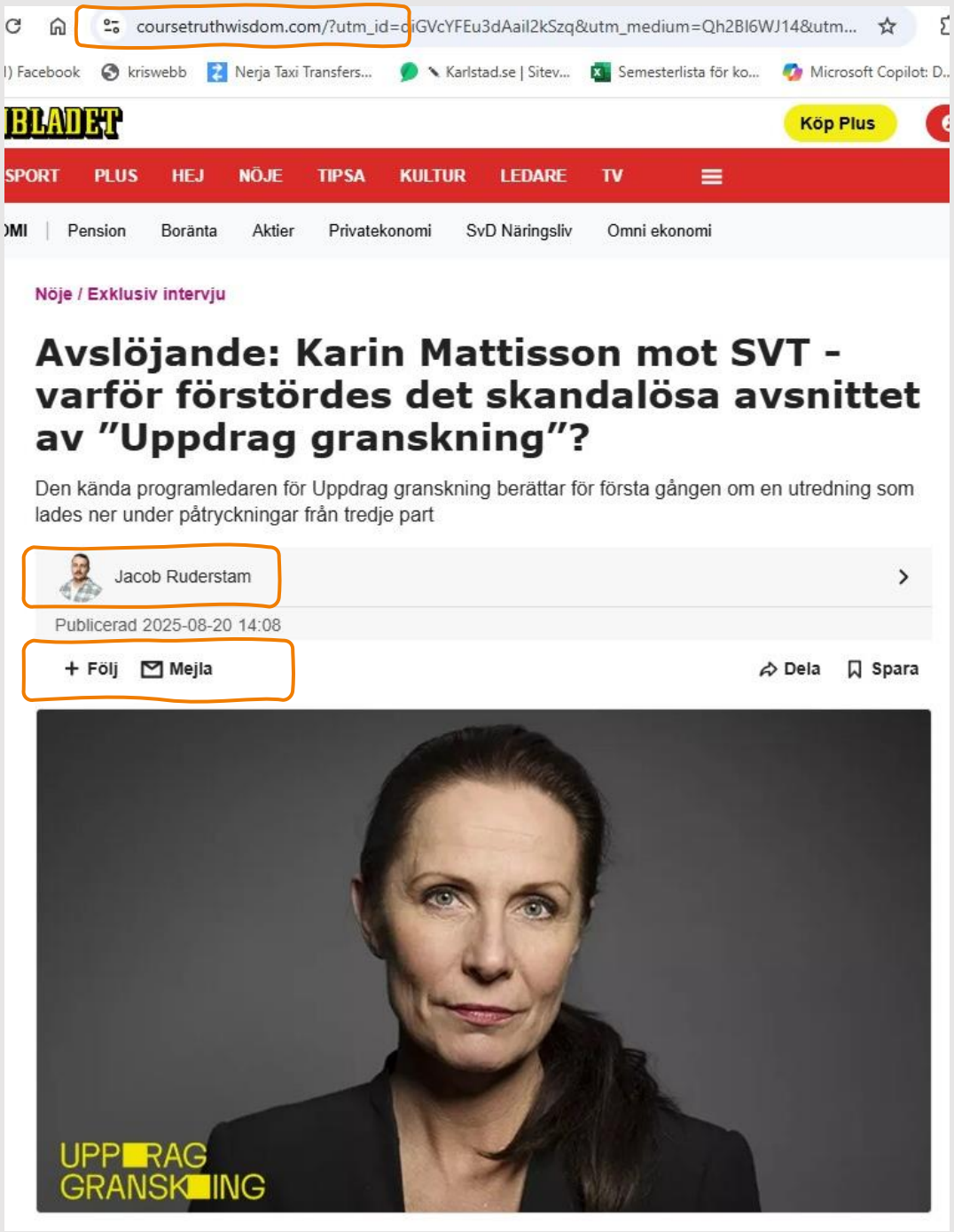

Granska webbplatser

1. Webbadress
Granska webbadressen för att kolla att du är rätt.

2. Rubriken
Läs mer än bara rubriken, kontrollera att rubriken stämmer överens med innehållet.

3. Innehåll och länkar
Är det åsikter eller fakta? Läs hela texten innan du delar. Är länkar exempelvis klickbara?

4. Författare
Vem har skrivit texten och varför. Var uppmärksam på texter utan författare.

5. Bilder
Kan enkelt manipuleras. Gör en bildsökning, har bilden använts i andra sammanhang.

6. Källor
Om texten hänvisar till andra källor, kontrollera dem.

7. Kommentarer
Vilka kommenterar? Vanliga människor eller trollkonton och bottar.

8 Uppmärksamhet
Bara för att en text gillas eller delas mycket, betyder det inte att innehållet stämmer.

Identifiera en bot

- **Profilbild**
  Gör en bildsökning, är bilden äkta, ai-genererad eller stulen.
- **2. Aktivitet**
  Är det ett aktivt konto med många inlägg per dag.
- **3. Namn**
  Konstiga användarnamn, oftast siffer- och bokstavskombinationer.
- **4. När skapades kontot?**
  Många konton skapas i direkt anslutning till aktivitet.
- **5. Språket**
  Grammatiska fel och osammanhängande meningar
- **6. Information**
  Saknar oftast personlig information
- **7. Interaktion**
  Granska inlägg och följare

Region Värmland

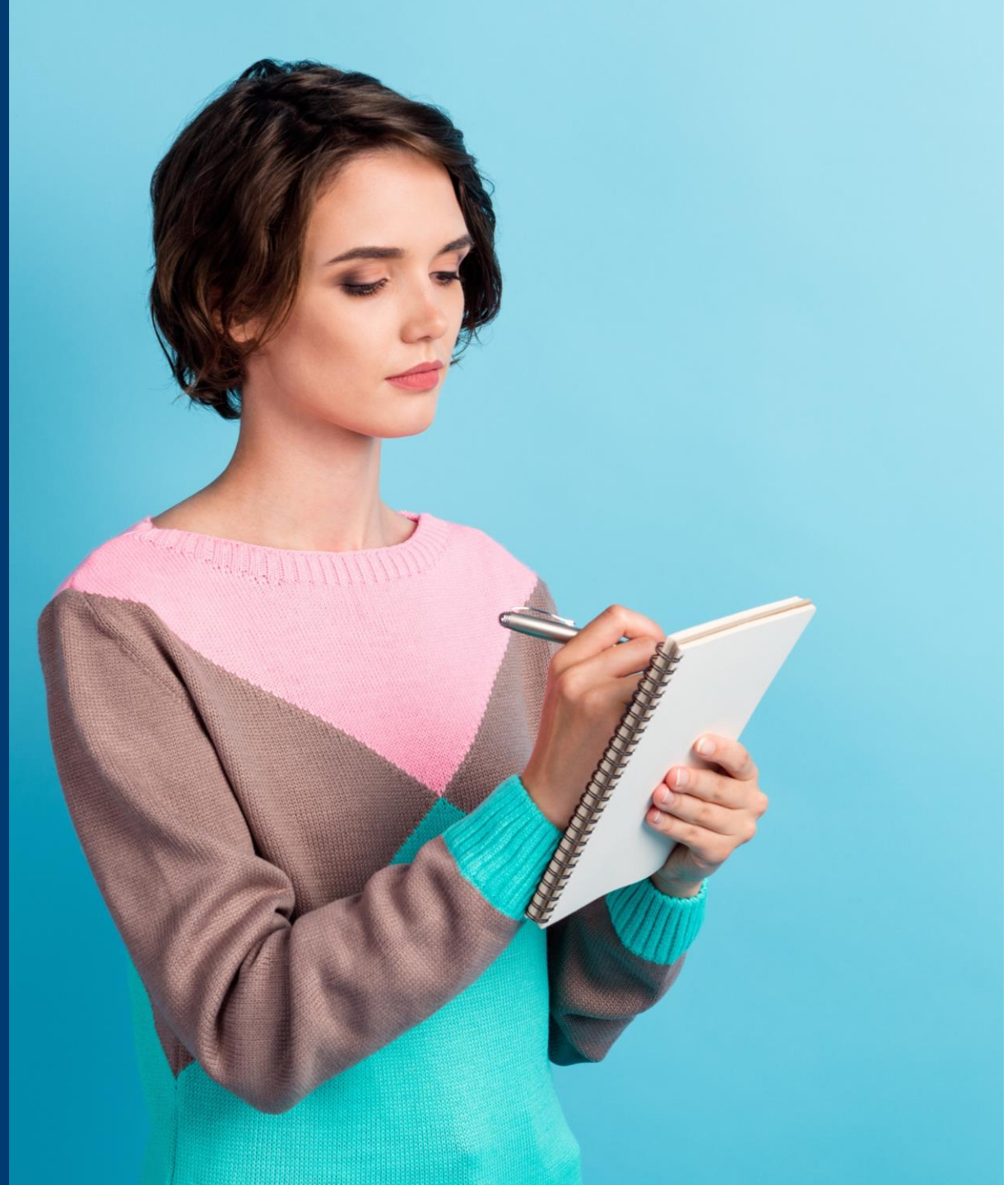

Dokumentera misstänkta händelser

- **Vad du bör göra:**
  - Spara skärmdumpar
  - Notera tidpunkt, avsändare, innehåll
  - Rapportera till säkerhets-ansvarig i regionen, partiet eller polisen
- **Varför:**
  - Dokumentation är viktig för att kunna agera juridiskt eller få stöd från myndigheter

Region Värmland

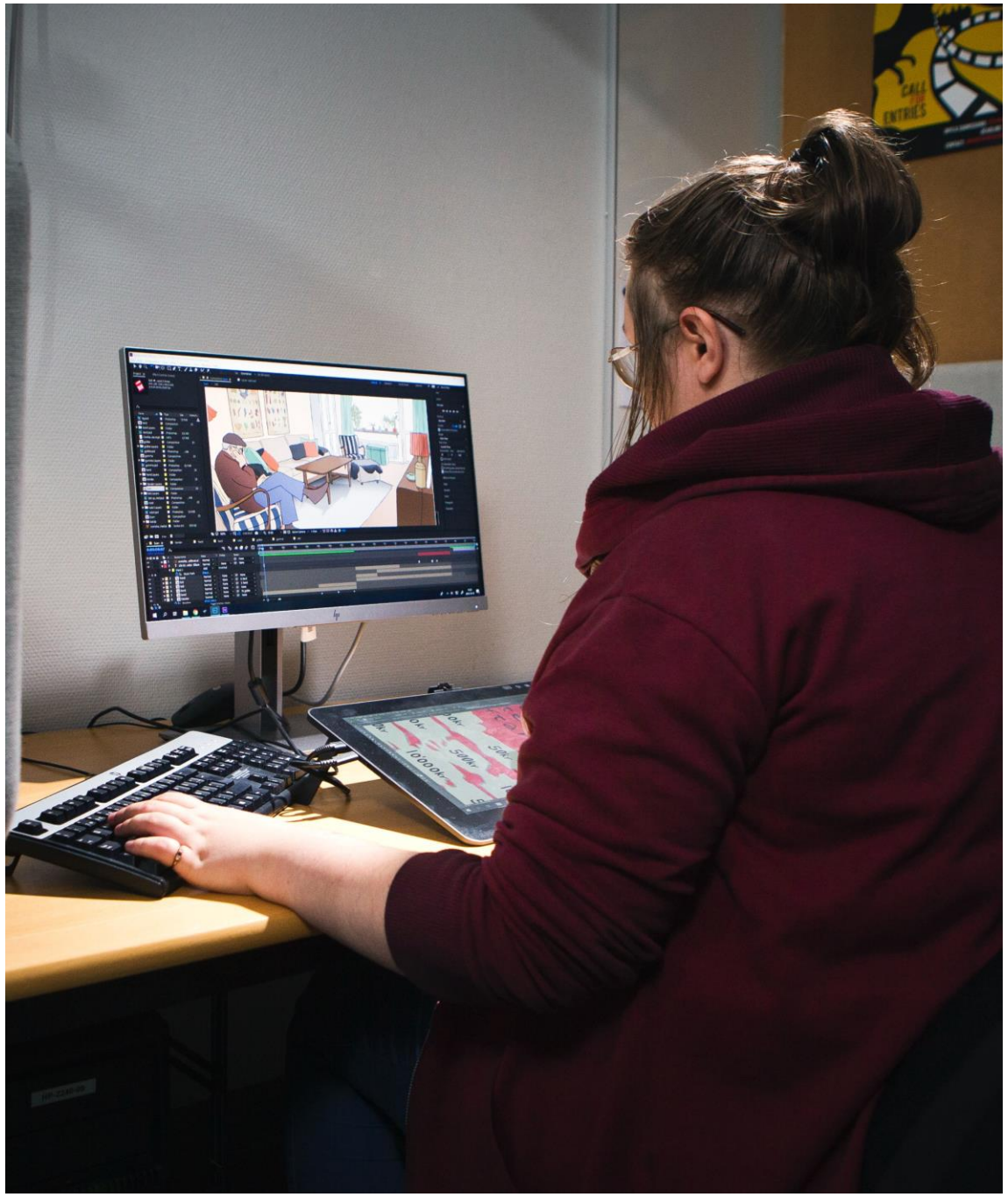

Vad du kan göra…

- Ställ frågan om avsändaren: Vem tjänar på att du tror detta?
- Analysera narrativet: Är det en berättelse som verkar för bra eller för dålig för att vara sann? Är det överdrivet eller ensidigt?
- Verifiera med flera källor. Särskilt om informationen väcker starka känslor eller verkar splittrande.
- Var medveten om din roll i informationsflödet. Du är inte bara mottagare – du är också en potentiell spridare
- Undvika att dela vidare osäker information, även om den kommer från till synes trovärdiga källor.
- Reflektera över hur du uttrycker dig offentligt, särskilt i sociala medier. En känslostyrd kommentar kan förstärka ett narrativ som främmande makt försöker sprida.
- Utbilda dig själv och din grupp i hur informationspåverkan fungerar .

Region Värmland

Råd till offentliga aktörer

- Identifiera era riskområden
- Rikta omvärldsbevakning och gör bedömningar
- Förbered för kommunikation, budskap och bemötande på relevanta språk
- Stäng informationsluckor
- Lär känna er målgrupp och följ de kanaler där ni och era ansvarsområden diskuteras
- Sänk tröskeln för att rapportera skadlig information, hot eller angrepp.
- Samverka och dela information!
- Öva!

Källa: Myndigheten för psykologiskt försvar

Region Värmland

Region Värmland